

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м. Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

№ 16/3-38/2571-3(10486)

"16" 01 2020р.

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань функціонування банківської системи»

У законопроекті шляхом внесення змін до законів України «Про банки і банківську діяльність», «При систему гарантування вкладів фізичних осіб», «Про Національний банк України», «Про акціонерні товариства», «Про виконавче провадження», «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», «Про нотаріат», Цивільного, Кримінального, Господарського та Цивільного процесуальних кодексів України, Кодексу адміністративного судочинства України пропонується: удосконалити регулювання діяльності банків, зокрема, шляхом надання Національному банку України (далі – НБУ) необхідних інструментів впливу, зміцнення корпоративного управління; удосконалити законодавчі норми, які визначають особливості судового провадження у справах щодо виведення банків з ринку, оновлені механізми виведення банків з ринку, спрямовані на удосконалення ліквідаційної процедури та задоволення вимог (відшкодування шкоди) максимальної кількості кредиторів банку, що ліквідується, а також механізмів можливої участі держави у виведенні банку з ринку.

Відповідно до пояснювальної записки «доопрацювання та зміни, які містить цей проект Закону, усувають суперечності та порушення ключових конституційних принципів правової системи України, що мають місце у проекті Закону № 2571, залишаючи, при цьому, основні зміни та нововведення до чинного законодавства, спрямовані на виконання вказаної вище мети основного проекту. Завданням цього альтернативного законопроекту залишаються захист інтересів вкладників та інших кредиторів банку, в тому числі, щодо яких в судовому порядку скасовано рішення Національного банку про віднесення банку до категорії неплатоспроможних та/або відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку».

Головне управління, розглянувши законопроект, вважає за доцільне висловити наступні зауваження та пропозиції.

***Щодо змін до Закону України «Про банки і банківську діяльність»
(далі – Закон)***

1. В оновленому визначенні терміну «ключовий учасник юридичної особи» (зміни до ст. 2 Закону) вживається формулювання *«ключовий учасник юридичної особи, у тому числі ключовий учасник у структурі власності банку (далі – ключовий учасник юридичної особи або ключовий учасник у структурі власності банку)»*, яке, на наш погляд, містить внутрішню неузгодженість. Зокрема, виходячи з конструкції першої частини цього формулювання – *«ключовий учасник юридичної особи, у тому числі ключовий учасник у структурі власності банку»* – поняття «ключовий учасник у структурі власності банку» охоплюється поняттям «ключовий учасник юридичної особи». Натомість у формулюванні у дужках зазначені суб'єкти розділені сполучником *«або»*, тим самим фактично виступаючи двома різними суб'єктами. Наявність такої неузгодженості може призвести до ускладнення правозастосування відповідних приписів Закону.

2. У визначенні нового терміну «професійне судження – вмотивований та обґрунтований висновок та/або оцінка Національного банку України щодо фактів, подій, обставин, осіб, що ґрунтується на знаннях і досвіді Національного банку України ...» (зміни до ст. 2 Закону) видається сумнівним вживання понять «знання», «досвід» стосовно інституції. Такі поняття, на наш погляд, доцільно вживати стосовно певних осіб.

3. У п. 3 ч. 1 оновленої ст. 35 Закону вживається термін «комбінований буферу капіталу», який ані в чинному Законі, ані у наступних змінах до нього, передбачених проектом, не визначається та не використовується.

Зауваження аналогічного змісту стосується також понять «коефіцієнт левериджу» (оновлена ст. 35 Закону) та «головний комплаєнс – менеджер» (оновлений п. 3 ч. 1 ст. 52 Закону).

4. Змінами до ст. 37 Закону пропонується встановити, що «критерії оцінки колективної придатності ради та правління банку визначаються Національним банком України». На наш погляд, зазначені критерії доцільніше визначити законом, що, серед іншого, має унеможливити корупційну складову у відповідних діях НБУ.

5. Згідно з передостанньою частиною оновленої ст. 37 Закону «Національний банк України має право вимагати зміни персонального складу ради та/або правління банку, якщо у нього є підстави вважати, що поточний склад цих органів не забезпечує ефективне управління та контроль за діяльністю банку в межах їх повноважень». У даному випадку виникають питання, за якими критеріями та яким чином має здійснюватися моніторинг (встановлення періодичності оцінки) «якості» персонального складу ради та/або правління банку, за результатами якого можна було б встановлювати факт невідповідності зазначеного показника встановленим вимогам, а також в якому порядку мають реалізовуватись доведення НБУ зазначеної вимоги до банку та вжиття останнім заходів щодо зміни персонального складу ради

та/або правління банку, про що зазначається в останній частині оновленої ст. 37 Закону.

При цьому не визначено, чи передбачаються у такому разі можливість та, відповідно, процедура опротестування зазначеної вимоги НБУ у разі незгоди банку з його оцінкою.

Зауваження аналогічного змісту стосується також професійного судження, яке може застосовуватись НБУ під час будь-якої оцінки осіб, правочинів, операцій, обставин, подій (як за якісними, так і кількісними параметрами), що здійснюється НБУ в межах виконання покладених на нього наглядових функцій (оновлена ст. 67 Закону).

Принагідно зауважимо, що відповідно до ч. 8 зазначеної ст. 67 Закону (у редакції проекту) «банк зобов'язаний подати план заходів щодо виконання вимог Національного банку України, який має відповідати вимогам Національного банку України, та забезпечити його виконання у визначені строки». При цьому виникає питання щодо наслідків (відповідальності) неотримання очікуваного та, особливо, отримання негативного результату від реалізації банком відповідних вимог НБУ, зокрема, для останнього.

6. В оновленому приписі ст. 42 Закону, за яким «не менше половини членів ради банку, включаючи голову ради, повинні мати досвід роботи у банківському та/або фінансовому секторі не менше трьох років для голови ради та для кожного такого члена ради», слова «для голови ради та для кожного такого члена ради» є зайвими.

7. В оновленій ст. 42 Закону також пропонується встановити, що «Національний банк відмовляє у погодженні керівника банку (кандидата на посаду керівника банку), якщо він не відповідає або не доведе Національному банку України свою відповідність кваліфікаційним вимогам». При цьому порядок доведення відповідності керівника банку (кандидата на посаду керівника банку) кваліфікаційним вимогам у проекті не визначається.

8. У приписі оновленої ч. 1 ст. 57 Закону, згідно з яким «вклади фізичних осіб *та фізичних осіб - підприємців* у банках гарантуються в порядку і розмірах, передбачених законодавством України», слова «*та фізичних осіб - підприємців*» є зайвими, оскільки поняття «вкладник» кваліфікується, як «*фізична особа (у тому числі фізична особа - підприємець)*» (див. п. 4 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»).

9. Припис ч. 4 ст. 60 Закону (у редакції проекту), згідно з яким «положення цієї статті не поширюються: на інформацію, яка підлягає опублікуванню. Перелік інформації, що підлягає обов'язковому опублікуванню, встановлюється Національним банком України; на відомості про боржників, які є пов'язаними із банком особами, що прострочили виконання зобов'язань (за основною сумою та відсотками) перед банком на строк понад 180 днів та про вимоги банків до таких боржників», з огляду на зміст положень ч. 2 цієї ж статті, вочевидь, доцільніше розмістити після

зазначеної ч. 2, одночасно замінивши слова «положення цієї статті» словами «положення частин першої та другої цієї статті».

10. Відповідно до ч. 9 оновленої ст. 73 Закону «у разі тимчасової на строк не більше трьох місяців заборони права голосу таке право голосу щодо відповідних акцій (паїв) банку, а також право брати участь в управлінні банком, переходять до довіреної особи, призначеної Національним банком України та погодженої особою, яка є власником відповідних акцій (паїв) банку». Не заперечуючи проти запровадження погодження призначення відповідної особи, одночасно вбачається доцільним визначити порядок такого погодження.

11. Положення нового абз. 5 ст. 74 Закону, згідно з яким «рішення Національного банку України про застосування заходу впливу у вигляді накладення штрафу ..., є виконавчим документом, підлягає виконанню протягом строку, визначеного Національним банком України ...», виглядає юридично некоректним, оскільки з його змісту складається враження, що мова йде про встановлення НБУ строків вчинення виконавчих дій, які визначаються виключно ст. 13 Закону України «Про виконавче провадження», що на практиці може призвести до виникнення юридичних колізій та ускладнити примусове виконання рішення.

12. Такою, що потребує належного обґрунтування, видається пропозиція щодо зменшення з 180 до 90 днів періоду, за який проблемний банк зобов'язаний привести свою діяльність у відповідність до вимог законодавства, у тому числі нормативно-правових актів НБУ (оновлена ч. 5 ст. 75 Закону).

13. Згідно з оновленою ч. 2 ст. 76 Закону «Національний банк України має право прийняти рішення про віднесення банку до категорії неплатоспроможних у разі, якщо банк не виконав у встановлений договором або визначений законодавством України строк свої зобов'язання перед вкладниками та іншими кредиторами через недостатність коштів». Зазначена пропозиція виглядає сумнівною з огляду на невизначеність ступеню невиконання банком зобов'язань перед вкладниками. Відтак зі змісту пропонованої норми складається враження, що відповідне рішення може бути прийнято НБУ за будь-якого розміру такої заборгованості.

14. Приписи ч. 5 ст. 76 Закону (у редакції проекту), за якими розпочаті процедури виведення та ліквідації неплатоспроможного банку з ринку не можуть бути зупинені/припинені, у тому числі у разі визнання протиправними (незаконними) та скасування індивідуальних актів НБУ та/або Фонду, що були підставою для їх початку, на наш погляд, не узгоджуються з ч. 2 ст. 393 Цивільного кодексу України, відповідно до якої власник майна, права якого порушені внаслідок видання правового акта органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування, має право вимагати відновлення того становища, яке існувало до видання цього акта. У разі неможливості

відновлення попереднього становища власник має право на відшкодування майнової та моральної шкоди.

15. Згідно з новою ч. 4 ст. 79 Закону «загальний розмір шкоди, що може бути стягнуто з Національного банку України у разі визнання протиправним (незаконним) та скасування рішення (індивідуального акта) Національного банку України, зазначеного у частині другій цієї статті, обмежується розміром реальних збитків. Пропонована норма не містить завершеного механізму реалізації.

Щодо змін до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» (далі – Закон)

1. У приписі нового п. 11 ч. 2 ст. 20 Закону, за яким кошти Фонду використовуються виключно, серед іншого, на внесення застави як запобіжного заходу щодо працівника Фонду (у тому числі після його звільнення з Фонду), підозрюваного чи обвинуваченого у вчиненні злочину, слід говорити не про будь-які злочини, а лише пов'язані з виконанням своїх повноважень.

2. Видається невдалою редакція оновленої ч. 2 ст. 28 Закону, за якою «Фонд здійснює виплату гарантованих сум відшкодування або через банки-агенти, що здійснюють такі виплати в готівковій чи безготівковій формі (за вибором вкладника) або в інший спосіб, визначений Фондом, у порядку, встановленому нормативно-правовими актами Фонду». З наведеного припису, зокрема, складається враження, що Фонд може здійснювати виплату гарантованих сум відшкодування як самостійно, так і через банки-агенти, а зазначений «інший спосіб, визначений Фондом, стосується форми відшкодування (поряд з готівковою та безготівковою формами).

З іншого боку, якщо вважати правильним, що Фонд здійснює виплату через банки-агенти або в інший спосіб, визначений Фондом, то у такому разі виникає питання обґрунтованості позбавлення вкладника права вибору форми відшкодування, як це передбачено для випадку здійснення відшкодування через банки-агенти.

3. Сумнівним, з огляду на обмеженість майна неплатоспроможного банку, виглядає припис п. 9 ч. 8 ст. 41¹ Закону (у редакції проекту), за яким «приймаючий/перехідний банк, який отримав майно (активи) та зобов'язання неплатоспроможного банку, за результатами проведеної аудиторською фірмою оцінки, у разі, якщо ця оцінка виявилась нижчою за вартість, визначену з урахуванням результатів оцінки якості активів банку та прийнятності забезпечення за кредитними операціями, здійсненої відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України, або стан майна(активу) погіршився в період проведення аудиторської перевірки, має право звернутись до неплатоспроможного банку з пропозицією щодо повернення такого майна(активу) та отримання компенсації або заміни його на інше». Крім того, неврегульованою залишається ситуація у разі відхилення неплатоспроможним банком такої пропозиції.

4. Згідно з абз. 9 ч. 16 оновленої ст. 41¹ Закону «у разі виявлення

зобов'язань банку перед іншими особами, що не обліковувалися за балансовими та/або позабалансовими рахунками банку на момент набуття права власності на акції банку державою, правочини, за якими виникають такі зобов'язання, вважаються нікчемними, а зобов'язання не підлягають виконанню банком». Пропонований припис, на наш погляд, потребує запровадження додаткового механізму належного захисту інтересів вкладників банку, наприклад, таких, які знаходяться на непідконтрольних територіях.

5. Пропозиція абз. 10 ч. 16 ст. 41¹ Закону (у редакції проекту), за якою правочини з обтяження грошових зобов'язань банку перед пов'язаними з банком особами, вчинені *протягом одного місяця до дати прийняття рішення про участь держави у виведенні банку з ринку*, вважаються нікчемними, передбачає зворотну дію норми у часі, а, відтак, не відповідає ч. 1 ст. 58 Конституції України, за якою закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи. До того ж, перелік підстав, за яких правочини (у тому числі договори) неплатоспроможного банку є нікчемними, визначено у ч. 3 ст. 38 Закону.

6. У приписі абз. 2 ч. 17 оновленої ст. 41¹ Закону, за яким «після придбання державою акцій банку банк із залученням незалежних, у тому числі міжнародних, експертів чи аудиторів розробляє план реструктуризації банку з *урахуванням найкращого світового досвіду* для забезпечення його подальшої прибуткової діяльності», припис «з *урахуванням найкращого світового досвіду*» характеризується юридичною невизначеністю та певною мірою ускладнюватиме правозастосування відповідної норми.

7. Дискусійною є пропозиція абз. 3 ч. 20 ст. 41¹ Закону (у редакції проекту), за якою «Міністерство фінансів України, у разі прийняття Кабінетом Міністрів рішення про участь держави у виведенні неплатоспроможного банку з ринку, має право здійснити відбір кандидатів на посади керівників та до складу органів управління та контролю банку з числа *керівників неплатоспроможного банку, який виводиться з ринку за участю держави*», оскільки наслідком їх діяльності могла стати неплатоспроможність банку.

8. Згідно з абз. 4 нової ч. 1³ ст. 42 Закону «... визначення професійної придатності та/або ділової репутації кандидата на посади керівників такого перехідного банку, ... не вимагається», що певною мірою виглядає дисонуючим з підходом, за яким «керівники банку повинні відповідати кваліфікаційним вимогам. Кваліфікаційними вимогами є вимоги щодо ділової репутації та професійної придатності ...», «Національний банк відмовляє у погодженні керівника банку (кандидата на посаду керівника банку), якщо він не відповідає або не доведе Національному банку України свою відповідність кваліфікаційним вимогам» (див. зміни до ст. 42 Закону України «Про банки і банківську діяльність»).

9. Юридично некоректною виглядає пропозиція нової редакції ч. 5

ст. 48 Закону щодо надання можливості Фонду здійснювати реструктуризацію заборгованості клієнта банку, що ліквідується, у тому числі *на строк, що перевищує строк ліквідації банку*.

10. Згідно з абз. 3 нової ч. 6 ст. 52 Закону «Фонд або уповноважена особа Фонду, діючи від імені та в інтересах банку як інвестора, має право до завершення ліквідаційної процедури банку ініціювати процеси, позови чи провадження (цивільні, адміністративні, кримінальні чи арбітражні) у будь-яких судах та/або арбітражах належної юрисдикції (в тому числі у іноземних та міжнародних судах), у тому числі арбітражні чи інші процеси проти держав відповідно до міжнародних договорів України, у тому числі міжнародних договорів про заохочення та взаємний захист інвестицій, щодо шкоди (збитків), що була заподіяна банку фізичними чи юридичними особами (приватного чи публічного права) та державами, внаслідок: ... реквізиції, руйнування, шкоди або знецінення майна (інвестицій) банку внаслідок військових дій, збройних конфліктів, громадських заворушень або *інші подібних дій*». У даному випадку припис «інших подібних дій» не відповідає принципу юридичної визначеності правової норми.

Щодо змін до Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ)

У п. 4 ч. 3 ст. 151 КАСУ (у редакції проекту) пропонується передбачити неможливість забезпечення позову шляхом зупинення *індивідуальних актів* НБУ, а також встановлення для НБУ, його посадових та службових осіб заборони або обов'язку вчиняти певні дії. На відміну від запропонованої, чинна редакція зазначеної норми унеможлиблює забезпечення позову шляхом зупинення *рішень* НБУ, актів НБУ, а також встановлення для НБУ заборони або обов'язку вчиняти певні дії. Тобто, йдеться *не тільки про індивідуальні, а й нормативно-правові акти* НБУ. Пояснювальна ж записка до проекту не містить обґрунтування пропонуваної новели, що є порушенням вимог п. 1 ч. 1 ст. 91 Регламенту Верховної Ради України.

Щодо змін до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК)

1. В абз. 1 ч. 1 оновленої ст. 173 КПК зазначається, що «слідчий суддя, суд відмовляють у задоволенні клопотання про арешт майна, якщо особа, що його подала, не доведе необхідність такого арешту, а також наявність ризиків, передбачених абзацом другим частини першої статті 170 цього Кодексу». Згідно ж з приписами абз. 2 ч. 1 ст. 173 КПК (в редакції проекту) не допускається арешт майна/коштів банку, віднесеного до категорії неплатоспроможних, банку, щодо якого прийнято рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку з підстав, визначених ч. 2 ст. 77 Закону України «Про банки і банківську діяльність», майна/коштів Фонду, а також *заборона вчинення дій іншим особам під час реалізації Фондом майна банку*, віднесеного до категорії неплатоспроможних, та банку, що ліквідується відповідно до Закону України «Про систему гарантування

вкладів фізичних осіб». Зміст зазначеної норми в редакції законопроекту не дозволяє встановити, про заборону вчинення яких «дій іншим особам» у ній йдеться і яке це має відношення до арешту майна. Адже КПК чітко визначено, що арештом майна є тимчасове, до скасування у встановленому цим Кодексом порядку, позбавлення за ухвалою слідчого судді або суду права на відчуження, розпорядження та/або користування майном, щодо якого існує сукупність підстав чи розумних підозр вважати, що воно є доказом злочину, підлягає спеціальній конфіскації у підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, третіх осіб, конфіскації у юридичної особи, для забезпечення цивільного позову, стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди, можливої конфіскації майна (ч. 1 ст. 170 КПК).

2. Змінами до ч. 2 ст. 182 КПК пропонується визначити, що застава може бути внесена як самим підозрюваним, обвинуваченим, так і іншою фізичною або юридичною особою (заставадавець). При цьому заставадавець не може бути юридична особа державної або комунальної власності або така, що фінансується з місцевого, державного бюджету, бюджету Автономної Республіки Крим, або у статутному капіталі якої є частка державної, комунальної власності, або яка належить суб'єкту господарювання, що є у державній або комунальній власності, *крім НБУ та Фонду, що можуть виступати заставадавецями щодо їхніх працівників, у тому числі після звільнення таких працівників, за рахунок власних коштів, що не включаються до державного бюджету.*

Механізм функціонування зазначеної норми неможливий без обґрунтування критеріїв, в яких випадках НБУ та Фондом приймається позитивне рішення щодо внесення застави, а в яких у внесенні застави відмовляється. Крім того, має бути визначений розмір, в межах якого може бути внесена застава. Адже, з одного боку, кошти, які витрачаються на внесення застави, дійсно не включаються до державного бюджету. Разом з тим, не виключена можливість порушення питання про відповідальність посадових осіб за розтрату відповідних коштів.

Крім того, надавши НБУ та Фонду можливість вносити заставу, створюються передумови для зловживань посадовими особами цих органів, які можуть самі ініціювати відкриття кримінальних проваджень щодо своїх працівників.

Щодо змін до Цивільного кодексу України (далі – ЦК)

Статтю 334 ЦК, що стосується моменту набуття права власності за договором, пропонується доповнити частиною 5, у якій встановити, щоб, відповідно до правочинів, укладених відповідно до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», перехідний або приймаючий банк набував право на майно неплатоспроможного банку з моменту підписання вказаних правочинів, які не підлягали б нотаріальному посвідченню. Звертаємо увагу, що таке доповнення є суттєвим виключенням з правил, встановлених цією статтею ЦК. Адже відповідно до ч. 1 цієї статті право власності у набувача майна за договором виникає з моменту передання

майна, якщо інше не встановлено договором або законом. Згідно з ч. 3 цієї ж статті право власності на майно за договором, який підлягає нотаріальному посвідченню, виникає у набувача з моменту такого посвідчення або з моменту набрання законної сили рішенням суду про визнання договору, не посвідченого нотаріально, дійсним, а згідно з ч. 4 цієї ж статті, права на нерухоме майно, які підлягають державній реєстрації, виникають з дня такої реєстрації відповідно до закону.

На наш погляд, пов'язування моменту набуття права власності на майно неплатоспроможного банку з моментом підписання певних правочинів (у змінах до ст. 42 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» це акти приймання – передачі) виглядає досить непевним з юридичної точки зору, особливо для набувача – перехідного або приймаючого банку, оскільки при цьому не встановлюється наявність майна у неплатоспроможного банку. Те ж саме стосується й виведення вказаних договорів з-під нотаріального посвідчення. Що ж до розриву зв'язку між моментом набуття прав та державною реєстрацією прав на нерухоме майно, то реалізація цієї пропозиції, на нашу думку, створить значні колізії в правозастосуванні і зрештою може призвести до визнання відповідних договорів нікчемними (ч. 1 ст. 220 ЦК), вже не кажучи про створення нових рейдерських схем.

Крім того, викликає заперечення й визнання акту приймання-передачі майна цивільно-правовим правочином майно (зміни до ст. 42 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», ч. 1 ст. 27 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», ст. 55 Закону України «Про нотаріат»), оскільки його правова природа не відповідає ст.ст. 202, 328, 334, 626, 629, 639, 655 ЦК. Підписання акту приймання-передачі не створює, не змінює та не припиняє прав та обов'язків у сторін договору (ст. 202 ЦК). До того ж, визнання акту приймання-передачі як правочину не враховує загальних вимог, додержання яких є необхідним для чинності правочину, закріплених у ст. 203 ЦК, зокрема, вільне волевиявлення учасника правочину, необхідний обсяг цивільної дієздатності, спрямування правочину на реальне настання правових наслідків, що обумовлені ним.

Принагідно звертаємо увагу, що вищевикладене концептуально підкріплюється і практикою Верховного Суду, який зазначав, що акт приймання-передачі прав вимоги є лише одним із доказів, що підтверджує належне виконання особою свого зобов'язання з передачі на користь відповідача прав вимоги, а тому вказаний акт приймання-передачі не має ознак правочину (постанова від 11.04.2018 № 910/12827/17); акти приймання-передачі не мають ознак правочину у розумінні ст. 202 ЦК, а є лише первинними документами, тому не підлягають визнанню недійсними (постанова від 22.05.2018 № 910/12258/17); задоволення позову про визнання недійсним акта, підписаного на виконання умов договору, не може відновити

права або законні інтереси позивача. Вказаний акт прийому-передачі майна не є правочином (постанова від 11.06.2018 № 916/613/17).

Щодо змін до Господарського та Цивільного процесуальних кодексів України (далі – відповідно ГПК та ЦПК)

1. У новій ч. 3 ст. 23 ЦПК та новій ч. 3 ст. 24 ГПК пропонується встановити, що Верховний Суд як суд першої інстанції розглядає справи щодо відшкодування шкоди, заподіяної визнаними протиправними (незаконними) та скасованими індивідуальними актами НБУ, індивідуальними актами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; рішеннями Кабінету Міністрів України, а також індивідуальними актами Міністерства фінансів України. Звертаємо увагу, що індивідуальні акти НБУ, Фонду, рішення Кабінету Міністрів України є адміністративними нормативно-правовими актами, скасування та їх розгляд має здійснюватися в порядку адміністративного судочинства. У зв'язку із цим запропоновані зміни доцільніше перенести до Кодексу адміністративного судочинства України (КАСУ). Адже у запропонованих змінах до КАСУ пропонується передбачити особливості провадження у справах щодо оскарження індивідуальних актів НБУ та Фонду (нова ст. 266¹ КАСУ), особливості провадження у справах щодо оскарження індивідуальних актів НБУ, Фонду, Міністерства фінансів України та рішень Кабінету Міністрів України стосовно виведення банків з ринку (ст. 266² КАСУ) тощо.

2. Не вбачаємо необхідності також у внесенні запропонованих змін до ст. 137 ГПК та ст. 150 ЦПК, оскільки вони фактично дублюють положення чинної редакції ст. 137 ГПК та ст. 150 ЦПК.

Щодо змін до Закону України «Про акціонерні товариства» (далі – Закон)

На наш погляд, недоцільним, є доповнення переліку випадків розміщення акцій за ціною, нижчою за їх ринкову вартість, випадком розміщення акцій під час виведення неплатоспроможного банку з ринку, у тому числі створення та приведення у відповідність до вимог банківського законодавства діяльності перехідного банку (ч. 1 ст. 22 Закону у редакції проекту). Вважаємо, що це питання врегульоване в абз. 2 ч. 1 ст. 22 Закону, згідно з яким дозволяється розміщення акцій за ціною, нижчою за її ринкову вартість, у випадку розміщення акцій під час заснування товариства. Адже відповідно до положень ч. 1 ст. 42 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» перехідний банк утворюється у формі акціонерного товариства.

Щодо змін до Закону України «Про виконавче провадження» (далі – Закон)

Спільною видається пропозиція щодо нової редакції п. 4 ч. 2 ст. 5 Закону, згідно з якою приватному виконавцю надається право здійснювати примусове виконання рішень НБУ як стягувача. Це, на наш погляд, не корелюється з п. 2 ч. 2 ст. 5 Закону, згідно з яким приватний виконавець не має права здійснювати виконавчі дії щодо рішень, за якими боржником є

НБУ. Крім того, вказані зміни, на нашу думку, створюють привілейовані умови для окремого суб'єкта – НБУ, на якого покладені спеціальні обов'язки, що не повною мірою узгоджується з конституційним принципом рівності усіх суб'єктів права власності перед законом (ч. 4 ст. 13 Конституції України).

Зауваження загального та техніко-юридичного характеру

1. Значна частина положень проекту є декларативними та не містить завершеного механізму правового регулювання. У проекті, зокрема, продовжується неконструктивна практика, передбачена чинними законами України «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність», згідно з якою при визначенні повноважень НБУ застосовуються приписи на кшталт «має право», «є підстави вважати» тощо, широко застосовуються оціночні поняття (наприклад, «обсяг необхідної ліквідності», «колективна придатність», «професійне судження», «достатність ліквідності», «адекватність заходів впливу»), які відповідний державний орган уповноважують на дискрецію. Такий підхід не відповідає принципу юридичної визначеності правової норми та створює, як свідчить правозастосовна практика, передумови для судового оскарження рішень НБУ.

Крім того, на наш погляд, з метою забезпечення стабільності законодавства у відповідній сфері, вбачається доцільним врегулювання низки питань у законі, а не віддавати їх вирішення на розсуд НБУ.

2. Проект не містить абзаців 5 та 7 пп. 5 п. 1 розділу I, на які міститься посилання в п. 1 розділу II проекту.

3. Враховуючи те, що відповідно до ст. 55 Закону України «Про Національний банк України» головною метою банківського регулювання і нагляду з боку НБУ є безпека та фінансова стабільність банківської системи, для прийняття виваженого рішення щодо внесеного законопроекту доцільно отримати експертний висновок НБУ. Також логічно було б отримати висновок Фонду.

Керівник Головного управління

С.Тихонюк

Вик.: І.Крегул, Є.Гришко, І.Кунець,
О.Куціпак, Е.Вальковський